

VARIA

L.F. van Loo

A. Correspondentie

In juli en augustus ontving onze redactie twee brieven, waar we hier op in gaan. De eerste was van de heer G. Jansma te Hoogwoud en betreft zeeweringen.

Hij schrijft:

“Geïnteresseerd las ik de van U ontvangen bladen 14e jaargang 4 en 15e jaargang 1. Ik merk hierbij op, dat het onderschrift onder de foto op p. 14 van de 14e jaargang niet juist is. De luchtfoto betreft niet de Hondsbossche Zeewering, maar de Pettemer Zeewering.

De Hondsbossche Zeewering begon op 2.2 cm van de bovenzijde van de foto, halverwege tussen het 9e en 10e strandhoofd, dus daar waar de donkere lijn (3 rijen houten palen) eindigt en overgaat in betonnen palen, die lager waren. Mijn vader, K. Jansma, was destijds Techn. Ambtenaar bij het Hoogheemraadschap N.H. Noorderkwartier, terwijl de Pettemer Zeewering nog een Rijkszeewering was, waar de heer W.G. de Rapper als Techn. Ambtenaar werkzaam was. Eerst enkele jaren geleden, toen er een herinrichting plaatsvond bij Waterstaat, is het beheer van de Rijkszeewering van Petten tot aan Den Helder overgedragen aan het HNHNK”.

Dat is inmiddels samengegaan met Uitwaterende Sluizen in Edam.

B. Burgerbrug

Enkele jaren geleden publiceerde ik een uitgebreid interview met Mevrouw C.H. Zeeman-Visser (ZHB

jrg.11 nr.3 (september 1993), p. 8-14). Ze woont nu alweer decennia in Schagen, maar is geboren en getogen in Burgerbrug. Vorig jaar met Sinterklaas kreeg mevrouw Zeeman van haar zoon Bram het mooie boek ‘Hoe God verdween uit Jouwerd’ van Geert Mak (over de naoorlogse geschiedenis van een Fries dorpje), met een gedichtje erbij:

*Je wordt ouder, keert altijd terug
met je gedachten naar Burgerbrug
Het dorp was de wereld in het klein
Voor een kind een leven, o zo fijn*

*In het dorp waren schilders, een timmerman
en een smid
ja, het dorp was toen nog vol pit
Het was een plek waar men werkte en
woonde
hoewel dat werken soms nauwelijks loonde
Ons kende ons - God iedereen
maar ach, die tijden gingen heen*

*De bedrijvigheid verliet de Brug
daarvoor keerde eigenlijk niets terug
Het behoort nu allemaal tot het verleden
langzaam maar zeker van ons weggeden*

*De mildheid van herinneren ligt over wat
was
en als je terugblik, dan lijkt het net pas
Lees en blik terug met weemoed, maar ook
met plezier
Want toen was het daar en nu zijn we hier*

Mevrouw Zeeman, geboren in 1917, ging inderdaad nog eens terug in haar herinneringen en somt de bedrijvigheid in het Burgerbrug van haar jeugd jaren op:

“een smid (Bos), twee schilders (Visser en Renooy), twee aannemers (Eriks en Buur), drie bakkers (Van Egmond, Van Schaik en De Boer), twee café's (Langedijk en Abbenes), twee winkeliers (Hazebelt en Delver), twee manufacturenzaken (Swarthof en Bregman), een wagenmaker (waarvan ze de naam niet meer weet), een zadelmaker (Melker), slager Boon, kleermaker Lenghaus, twee petroleumventers (Koortens en Klomp), grutter Raat, twee kolenboeren (De Leeuw en Nanne), het postkantoor, eerst beheerd door Gerrits en later door de familie Besteman, garage Nieuwland, het galanteriezaakje van Schenk, beurtschippers, schoenmaker Buter, rietdekker Mors, electricien Veuger, groentenboer Schrieken en fouragehandel Bregman. Voorts waren er een melkfabriek en de Boerenleenbank beheerd door Klerk. De

turnvereniging ZGC bloeide (ruim 100 leden), er was een toneelvereniging en een actieve ijsclub."

Het dorp was dus self-supporting, alleen voor bovenkleding en schoenen gingen we naar 'de stad'. Alle dorpelingen gingen de laatste tientallen jaren in Schagen kopen, waarop de winkels vrijwel verdwenen...

Aldus mevrouw Zeeman.

C. Archeologisch onderzoekje te Petten*

In augustus 1997 is een inventariserend onderzoek gedaan op en om het begraafplatsterrein in het dorp aan de zee. In opdracht van de provincie. De zerkenvloer aldaar is namelijk kandidaat-provinciaal monument. Zeker als de hoogte waarop die gelegen is ook nog archeologisch interessant is.

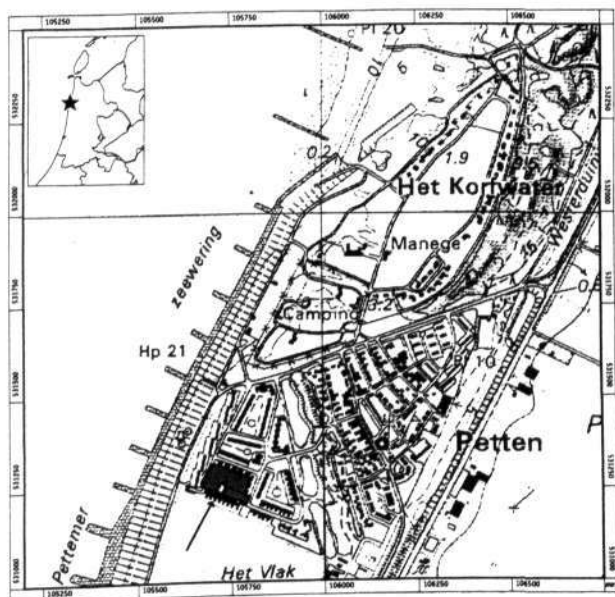
Doel van het onderzoekje was:

1. duidelijkheid verkrijgen of deze hoogte een natuurlijk verschijnsel (duin) is of kunstmatig (terp) of een duin met een cultuurlaag;
2. vaststellen of in de bodem fundamenteën aanwezig zijn van de laatste kerk en de voorganger.

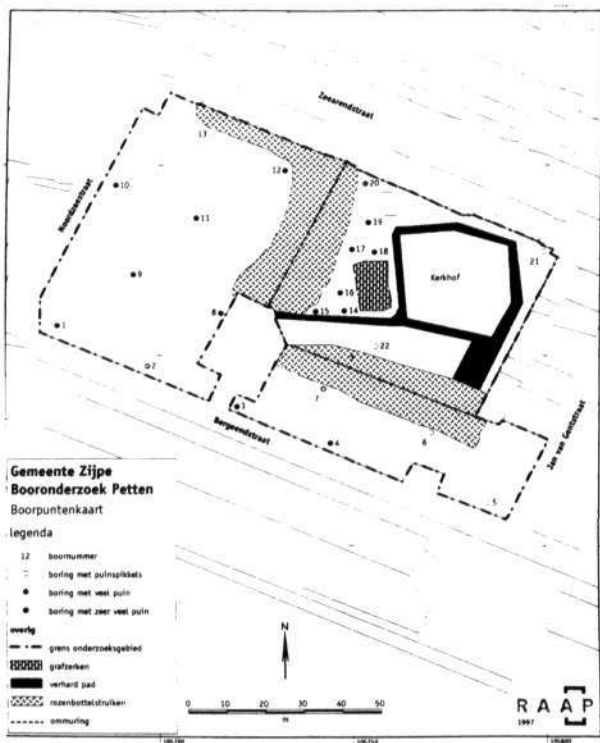
Lokatie

Het onderzochte terrein (zie afbeeldingen 1 en 2) is circa 125 bij 80 meter en strekt zich uit ten zuidwesten van het nog bestaande kerkhof. Het terrein is gedeeltelijk ommuurd, het ommuurde gedeelte vormt een plateau. Vanaf het ommuurde terrein helt de hoogte geleidelijk af.

De grafzerkenvloer dateert vanaf de zestiende eeuw en was onderdeel van de laatste kerk. Die werd gebouwd omstreeks 1847 en is, op last van de Duitse bezetter, in 1944 afgebroken. De kerk was gebouwd op de lokatie van een grotere kruiskerk uit 1704. De zerkenvloer maakte ook van die kerk deel uit.

Afb. 1: Ligging van het onderzochte terrein (gearceerd, zie pijl); Omzet: ligging in Noord-Holland (ster).

Afb. 2: Gemeente Zijpe, booronderzoek Petten; boorpuntenkaart met resultaten.

Resultaten bodemonderzoek

Met een Edelmanboor (diameter 7 cm) zijn 22 boringen 'gezet' tot een diepte van 120 cm. Voor de precieze, onverharde, posities zie afbeelding 2.

De boringen hebben geen fundamenteën aangetoond, wel veel puin (bakstenen, dakpannen, aardewerkfragmenten, glas en hout). Dit puin is waarschijnlijk afkomstig van de laatste kerk en de voorganger, die hier hebben gestaan. Voorts bevatten de boringen duinzand.

Conclusie

Er kunnen fundamenteën in de bodem zitten (op grotere diepte en/of op andere, nu afgedekte, plaatsen). De hoogte is waarschijnlijk van natuurlijke oorsprong: een duin ofwel nol, die daarna meer geaccenteerd raakte doordat de bebouwing op de hoogte zand vasthield.

De bodem van met name het ommuurde gedeelte van de hoogte herbergt archeologische waarden. Die zouden verder onderzocht kunnen worden en in ieder geval opgenomen worden in de beschrijving van het eventuele provinciale monument.

* uit het verslag van C.M. Soonius van Archeologisch Adviesbureau RAAP.

D. Toevallig

Onlangs, op een woensdagmiddag in de Zijper Oudheidkamer klonk homerisch gelach. Gelachen wordt er vaker, maar aan de middentafel zitten meestal serieuze Zijper Couranten (1879-1939)-vorsers, zoals de heren Van Schoneveld, Klant en vaak ook Appel. Een prachtige historische bron die kranten. Maar waarom dat gelach?

P.T. Klant verklaart het. Hij zat te lezen in de krant van zondag 3 mei 1885 en zag eerst de volgende tekst:

“De vereeniging ‘Deutscher Verein’ te Schagen en omstreken’ heeft aan vorst Bismarck op diens 70en verjaardag een brief ter gelukwensching gezonden, en in antwoord daarop dezer dagen van den duit-schen rijkskanselier het volgende eigenhandig schrij-ven ontvangen:

Berlijn, 20 April 1885.

*Voor de vriendelijke gelukwenschen, die, in het mij op mijnen zeventigsten geboortedag toegezonden adres op eene voor mij zo eervolle wijze waren uitgedrukt, betuig ik mijnen verschuldigten dank.
v. Bismarck”*

Goed, interessante tekst: wie wist dat er in 1885 zo'n vereniging in deze streken was en wie wist dat Bismarck Nederlands schreef? Klant sloeg deze pagina van de krant om en toen viel zijn oog op de volgende advertentie:

Denkhengst PRINS BISMARCK.
Bij Jb. HAM te Anna Paulowna
staat ter **BESCHIKKING** de Driejarige
Dekhengst PRINSBISMARCK,
Duitsch ras, Donkerbruin, Kopersnoet.
DEKGELD f 10 à Contant.

vandaar dat gelach....!

E. Errata

In mijn 'Het verhaal van de Zijpe', ZHB 1997 nr. 1 zijn een paar foutjes geslopen:

- * p.7 rechter kolom onder het kopje Tegenslagen
“De grootste grondbezitter in de nieuwe polder in 1861 was Godert van Bocholt uit de Belgisch-Bra-bantse Kempen” moet zijn 1561 en het Neder-lands-Duitse grensgebied (zie het nieuwe boek van Piet Dekker).
- * p.11 rechter kolom: “Voorts rest nog een enkel koetshuis... op de hoek Korte Belkmerweg-Keins-merweg” moet zijn: hoek Korte Ruigeweg-Keins-merweg. En volgens architectuur-historici is het geen koetshuis maar een fraaie oude schuur.

EEN REACTIE VAN EEN LEZER

J. Nederkoorn

Op ons vorige nummer, de Zijper kronieken van Valcooch, kwamen nogal wat reacties, overwegend positief, een enkele kritisch ten aanzien van details. In een van die reacties, van een lezer uit Cuyk (ja ja, tot zover strekt onze lezerskring zich uit ! Weten alle Zijpenaren wel, waar Cuyk ligt ? Ik heb het moeten opzoeken. Noord-Limburg !) wordt ingegaan op de mededeling dat Zijpe (destijds uitgesproken Ziepe) eigenlijk stromend water betekent en dat het dus misschien wat onvoorzichtig was het drooggemaakte land zo te blijven noemen.

Wij citeren:

“Van een kennis uit Maastricht, die ik een flesje Zijper bier aanbod en die een kenner is van het Limburgse dialect kreeg ik de volgende informatie, naar aanleiding van het woord Zijpe.

- * de ziep = de straatgoot
- * een ziep = een druilerige regenbui

- * ziep uigskes = tranende ogen; ook gebruikt als je kleine oogjes hebt van het bier drinken
- * Maria Zie-ep = Maria Lichtmis, 2 februari, zo genoemd omdat het het begin kon zijn van een lange regen-periode.”

We kunnen hieraan nog toevoegen, dat er een Zijpe ligt in Zeeland, een Zijpendal bij Arnhem, een Zij-penstein in Friesland en dat de Wieringerwaard ook wel Nieuwe Zijp genoemd wordt.

Wat valt hieruit te leren? In elk geval, dat het Zijper bier allerlei interessante gedachten weet los te maken en dus misschien een langer leven verdient dan dit jubileumjaar. Het Zijper bier als een instelling dus. Iets voor de agenda van de gemeenteraad ?

Met dank aan M. Janssen, Overhage 18, 5431 LD Cuyk.